GENUIN

VAN MALDERE

Symphonies Vol. 2

Terra Nova Collective | Vlad Weverbergh

Symphonies Vol. 2

Terra Nova Collective
Vlad Weverbergh, Conductor

Pieter van Maldere (1729–1768)

Symphony No. 24 in D major, VR 58

World Premiere Recording

01	I. Allegro Assai	**(02'30)**
02	II. Largo	**(04'50)**
03	III. Vivace	**(02'10)**

Symphony No. 25 in E flat major, VR 59

04	I. Allegro	**(05'54)**
05	II. Largo	**(04'38)**
06	III. & IV. Menuetto e Trio	**(03'01)**

Symphony No. 7 in B flat major, VR 34

World Premiere Recording

07	I. Allegro	**(04'52)**
08	II. Andante	**(02'18)**
09	III. Presto	**(03'02)**

Symphony No. 8 in A major, VR 35

10	I. Allegro	**(04'32)**
11	II. Largo	**(05'54)**
12	III. Presto	**(02'51)**

Symphony No. 19 in G minor, VR 53

13	I. Allegro Assai	**(04'19)**
14	II. Andante	**(07'14)**
15	III. Presto	**(03'13)**

Symphony No. 18 in A major, VR 45

16	I. Allegro	**(04'12)**
17	II. Largo	**(03'48)**
18	III. Presto	**(03'29)**

Total Time **(72'56)**

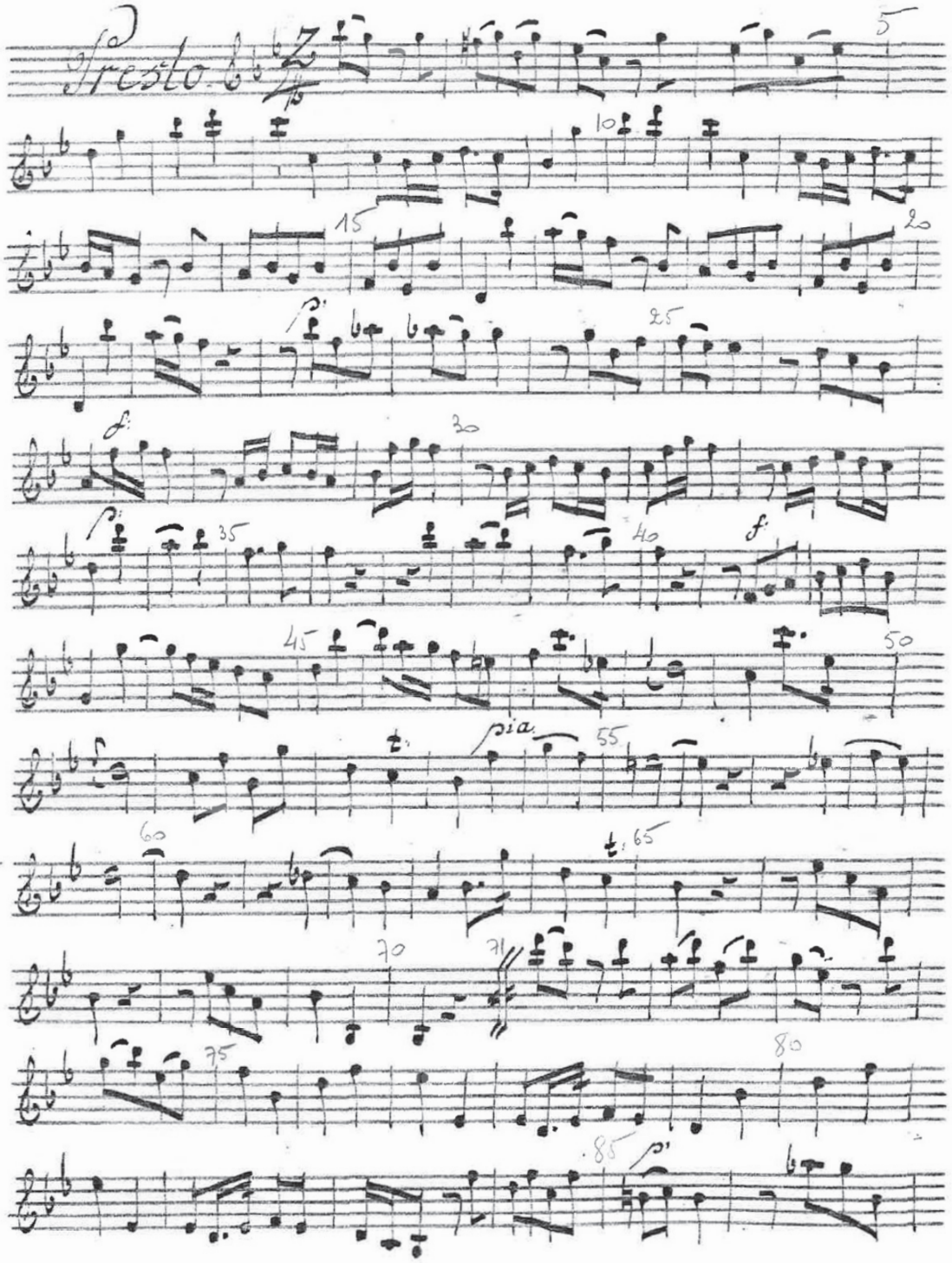
Presto
pia.

Pieter van Maldere
Symphonies from Haydn's *Quartbuch*

From the estate of Joseph Haydn, a small thematic catalogue came to light: the so-called *Quartbuch*. It is not a score book, nor a theoretical treatise, but a practical working document: the catalogue of a library that has since disappeared. It contains short musical incipits, opening motifs by which symphonies and divertimenti could be identified and catalogued. For that very reason, it is a revealing source for what circulated in the Austrian musical world of the 1770s.

Among the names in that little book, one composer appears with striking frequency: Pieter van Maldere. Thirty-three symphonies are attributed to him in it. Of these works, eighteen have survived today. It is these eighteen surviving *Quartbuch* symphonies that are brought together in this recording project. Nine of the eighteen recorded symphonies are world premiere recordings. This release is therefore not an arbitrary anthology, but the reconstruction of a historically defined corpus: music that once truly circulated within European networks of courts, theatres, publishers, copyists and collectors.

Pieter van Maldere was born in Brussels in 1729, at a time when the city was not the Belgian capital, but one of the principal residential cities within the Austrian Netherlands. There, music functioned as a craft, a service and a form of representation: it was performed in liturgy and ceremony, in court life and festivities, in the theatre and in the public sphere.

Van Maldere grew up in the vicinity of the Brussels court chapel. Jean-Joseph Fiocco represented its late-Baroque continuity; Hendrik-Jacob de Croes, as violinist, composer and chapel master, brought a keen sense of orchestral discipline to it. For van Maldere, de Croes became both mentor and model.

The central figure in the organisation of Brussels musical life was undoubtedly Prince Charles Alexander of Lorraine, governor-general of the Austrian Netherlands. He represented Habsburg power in Brussels and used culture to project his princely authority and status. Van Maldere became Prince Charles's foremost protégé, and this patronage meant both protection and freedom for him. He was attached to the Brussels court, but he was not confined by it. His position and reputation enabled him to travel; his music circulated in Paris, London, Dublin, Vienna and beyond.

This is important. In the eighteenth century, a composer was not primarily "Belgian", "French" or "Austrian" in the modern sense. He was connected to a court, a patron, a city, or a network. A symphony could originate in Brussels, be published in Paris, performed in London or Dublin, and eventually find its way into an Austrian repertoire book.

When we hear the word "symphony" today, we almost automatically think of Haydn, Mozart and Beethoven. We think of large concert halls, fixed masterpieces and a canon that seems self-evident. But that is not the world in which Pieter van Maldere wrote his symphonies. In the mid-eighteenth century, the symphony was not yet the monumental crown jewel of orchestral music. It was a living genre, mobile, practical and versatile: music for concerts, festivities, theatre or court ceremony.

Van Maldere understood this genre particularly well. His symphonies are clear in form but not predictable. They are "galant" in their directness, yet more powerful and serious than that word sometimes suggests. There is order, but also fire; elegance, but also rhythmic drive. The music is constantly in motion. It wants to move forward. It

had to make an impression without explanation, function in different circumstances and hold its own in a variety of settings. And therein lies its strength.

Contemporaries recognised that quality. Johann Adam Hiller praised van Maldere's symphonies as fiery and inventive, yet at the same time more coherent, more orderly and more substantial than many fashionable Parisian works. The active bass lines in particular caught his attention. In van Maldere, the bass is not simply a foundation or accompaniment. The bass moves, directs, supports and animates. It contributes to imitation, coherence and energy. The music does not stand still beneath a beautiful melody; it moves as a whole.

That internal movement is also evident in the orchestral texture. One of the most striking features of van Maldere's orchestral writing is the exceptional role of the second violins. In much eighteenth-century orchestral music, they serve mainly a supporting function, but in van Maldere, their parts are often extraordinarily active, virtuosic, and technically demanding. At times, they even move above the first violins; at other moments, they carry lines at least as challenging as those of the first violin part.

This is no mere detail. It shows how van Maldere conceives orchestral sound: not as melody with accompaniment, but as an interaction of independent voices. Energy often arises in the inner texture of the score, in moving basses, active inner voices, syncopations, tremolos, imitations and rapid exchanges between the strings. The second violin is not a background part, but a motor. Anyone who plays this music feels how the tension comes not only from the top voice, but from the entire orchestral body.

For that very reason, this music comes into its own most fully on historical instruments. The transparency of gut strings, classical bows and eighteenth-century articulation allows its inner textures to be heard with remarkable clarity. One hears not only melody and bass, but an intricate interplay of phrasing, balance, articulation, rhythm and texture.

Van Maldere's symphonies are often in three movements and concentrated in form: a fast first movement, a contrasting slow movement, and a finale with pace and profile. Compact does not mean small here. The form demands precision and gives the music its direct impact. His musical language reflects Italian melodic clarity, French elegance and Central European orchestral refinement, but he is no epigone. He writes from Brussels, from a court and theatre practice, and from the experience of a violinist who knows what an orchestra can do.

That is why it is misleading to present van Maldere merely as a "forgotten composer". He was forgotten later. In his own time, he enjoyed considerable prominence: published, performed, and discussed. His name appears in sources indicating that his symphonies were not confined to local performance. The *Quartbuch* confirms this picture. After all, one catalogues what one knows, possesses or may wish to use again. Van Maldere's symphonies, therefore, belong to a working canon – not a canon of monuments, but one of musical practice.

The modern rediscovery of this repertoire is unthinkable without Willy Van Rompaey. This physics teacher from Boom devoted more than ten years to researching and cataloguing van Maldere's instrumental works. His thematic catalogue, self-published in 1990, forms the basis of the VR numbering that is still used today. Almost single-handedly, he laid a foundation on which later generations could build.

For Terra Nova Collective, this recording is therefore both an artistic project and an act of historical restoration. The eighteen surviving *Quartbuch* symphonies are brought to life again as a coherent whole, within a historically informed performance practice and with attention to the orchestral imagination embodied in this music. What emerges once again is not marginal repertoire. It is music that once circulated, functioned and was recognised as valuable.

Through this recording, van Maldere appears not as a curiosity, but as what he was in his own time: a composer of significance within the living symphonic practice of the eighteenth century. He stood with one foot in Brussels and the other in Europe. His symphonies sound rooted and mobile at once, locally born yet European in their use. Van Maldere's voice is no longer silent: in these eighteen works, a lost chapter of the European symphonic imagination becomes audible once again.

The Artists

Biographical Notes

Terra Nova Collective was founded in Antwerp in 2012 by artistic director Vlad Weverbergh, driven by the conviction that Europe's musical heritage still holds a wealth of undiscovered masterpieces. Together with musicologist David Vergauwen, the ensemble is dedicated to rediscovering, researching and reviving forgotten repertoire from the Austrian Netherlands, with a particular focus on the Classical and early Romantic periods.

Historical research lies at the heart of every production. Through historically informed performance on period instruments, Terra Nova Collective places lesser-known compositions in dialogue with works by contemporaries such as Haydn, Mozart and Beethoven. In doing so, the ensemble brings composers including Pieter van Maldere, Henri-Joseph de Croes, Hendrik Tobi and Hébert Leemans back to the concert stage.

Under the direction of Vlad Weverbergh, Terra Nova Collective brings together specialist musicians in formations ranging from chamber ensembles to symphonic, vocal and choral productions. It performs both on international stages across Europe, Asia and the United States and in more intimate settings, introducing new audiences to this remarkable repertoire.

The close interaction between performance and scholarly research has resulted in new music editions, numerous modern premieres, multilingual podcasts and an

extensive discography. Terra Nova Collective also reimagines traditional concert formats by weaving music and historical narratives into compelling programmes.

Through collaborations with conservatoires, music academies and schools, the ensemble is equally committed to education. In this way, Terra Nova Collective gives forgotten music a new voice and restores it to its rightful place within Europe's musical heritage and on international concert stages.

www.terranovacollective.com

Vlad Weverbergh is a clarinettist, conductor and artistic pioneer with a profound passion for historical performance practice and musical discovery.

As founder and artistic director of Terra Nova Collective, he brings hidden masterpieces from the musical past back to life. Historical research and performances on period instruments lie at the heart of his artistic approach. Alongside the rediscovery of lesser-known repertoire, Mozart remains a central source of inspiration throughout his artistic journey. Through this innovative approach, Terra Nova Collective has established itself as a reference in the field of historical performance.

Weverbergh studied clarinet with Walter Boeykens at the Royal Conservatoire of Antwerp. As a soloist, orchestral musician and conductor, he has collaborated with renowned ensembles and musicians in Belgium and abroad, including the Mahler Chamber Orchestra, Collegium 1704, Quatuor Danel, George Enescu Philharmonic Orchestra, Le Concert Olympique and Taraf de Haïdouks.

In addition to Terra Nova Collective, he founded Trio Dor, an ensemble that explores Eastern European folk traditions and melodies in an intimate and contemporary way.

His extensive discography reflects his wide-ranging musical curiosity. Alongside masterpieces by Mozart, Schumann and Weber, he has devoted particular attention to forgotten composers such as Henri-Joseph de Croes, Pieter van Maldere and Herbert Leemans. By combining research, performance practice and artistic vision, Weverbergh continues to uncover musical stories that enrich the present while giving the past a new voice.

Pieter van Maldere
Sinfonien aus Haydns *Quartbuch*

Aus dem Nachlass von Joseph Haydn kam ein kleiner thematischer Katalog ans Licht: das sogenannte *Quartbuch*. Es handelt sich dabei weder um ein Notenbuch noch um eine theoretische Abhandlung, sondern um ein praktisches Arbeitsdokument: den Katalog einer Bibliothek, die inzwischen verschwunden ist. Es enthält kurze musikalische Incipits, also Eröffnungsmotive, anhand derer Sinfonien und Divertimenti identifiziert und geordnet werden konnten. Aus diesem Grunde ist das *Quartbuch* eine aufschlussreiche Quelle dafür, welche Werke in der österreichischen Musikwelt der 1770er Jahre im Umlauf waren.

Unter den Namen in diesem kleinen Buch taucht ein Komponist auffallend häufig auf: Pieter van Maldere. Dreiunddreißig Sinfonien werden ihm dort zugeschrieben. Von diesen Werken sind heute achtzehn erhalten geblieben. Genau diese achtzehn erhaltenen *Quartbuch*-Sinfonien werden in diesem Aufnahmeprojekt zusammengestellt. Neun der achtzehn aufgenommenen Sinfonien sind Weltpremieren. Diese Veröffentlichung ist daher keine willkürliche Anthologie, sondern die Rekonstruktion eines historisch definierten Repertoires: Musik, die einst tatsächlich in den europäischen Netzwerken aus Höfen, Theatern, Verlagen, Kopisten und Sammlern zirkulierte.

Pieter van Maldere wurde 1729 in Brüssel geboren, zu einer Zeit, als die Stadt noch nicht die belgische Hauptstadt war, sondern eine der wichtigsten Residenzstädte in den Österreichischen Niederlanden. Musik war dort Handwerk, Dienst und

Repräsentation zugleich: Sie erklang in der Liturgie und bei Zeremonien, im höfischen Leben und bei Festlichkeiten, im Theater und im öffentlichen Raum.

Van Maldere wuchs im Umfeld der Brüsseler Hofkapelle auf. Ihr Leiter, Jean-Joseph Fiocco, stand für ihre spätbarocke Kontinuität. Dessen Nachfolger Hendrik-Jacob de Croes brachte als Geiger, Komponist und Kapellmeister ein ausgeprägtes Gespür für orchestrale Disziplin mit. Für van Maldere wurde de Croes zum Mentor und Vorbild.

Die zentrale Figur in der Gestaltung des Brüsseler Musiklebens war zweifellos Prinz Karl Alexander von Lothringen, Generalgouverneur der Österreichischen Niederlande. Er verkörperte die habsburgische Macht in Brüssel und nutzte die Kultur als Ausdruck seiner fürstlichen Autorität und seines gesellschaftlichen Standes. Van Maldere wurde zum wichtigsten Schützling des Prinzen, und diese Förderung bedeutete für ihn sowohl Schutz als auch Freiheit. Er war dem Brüsseler Hof angegliedert, aber nicht an ihn gebunden. Seine Stellung und sein Ruf ermöglichten ihm das Reisen, wodurch seine Musik in Paris, London, Dublin, Wien und darüber hinaus Verbreitung fand.

Das ist von entscheidender Bedeutung. Im 18. Jahrhundert war ein Komponist nicht in erster Linie „Belgier", „Franzose" oder „Österreicher" im heutigen Sinne. Er war mit einem Hof, einem Mäzen, einer Stadt oder einem Netzwerk verbunden. Eine Sinfonie konnte in Brüssel entstehen, in Paris veröffentlicht werden, in London oder Dublin erklingen und schließlich ihren Weg in ein österreichisches Repertoirebuch finden.

Wenn wir heute das Wort „Sinfonie" hören, denken wir fast automatisch an Haydn, Mozart und Beethoven. Wir denken an große Konzertsäle, feststehende Meisterwerke und einen Kanon, der als unumstößlich erscheint. Doch das ist nicht die Welt, in der Pieter van Maldere seine Sinfonien schrieb. Mitte des 18. Jahrhunderts war die Sinfonie noch nicht das monumentale Kronjuwel der Orchestermusik. Sie war ein lebendiges Genre – beweglich, praktisch und vielseitig einsetzbar: Musik für Konzerte, Festlichkeiten, Theater oder höfische Zeremonien.

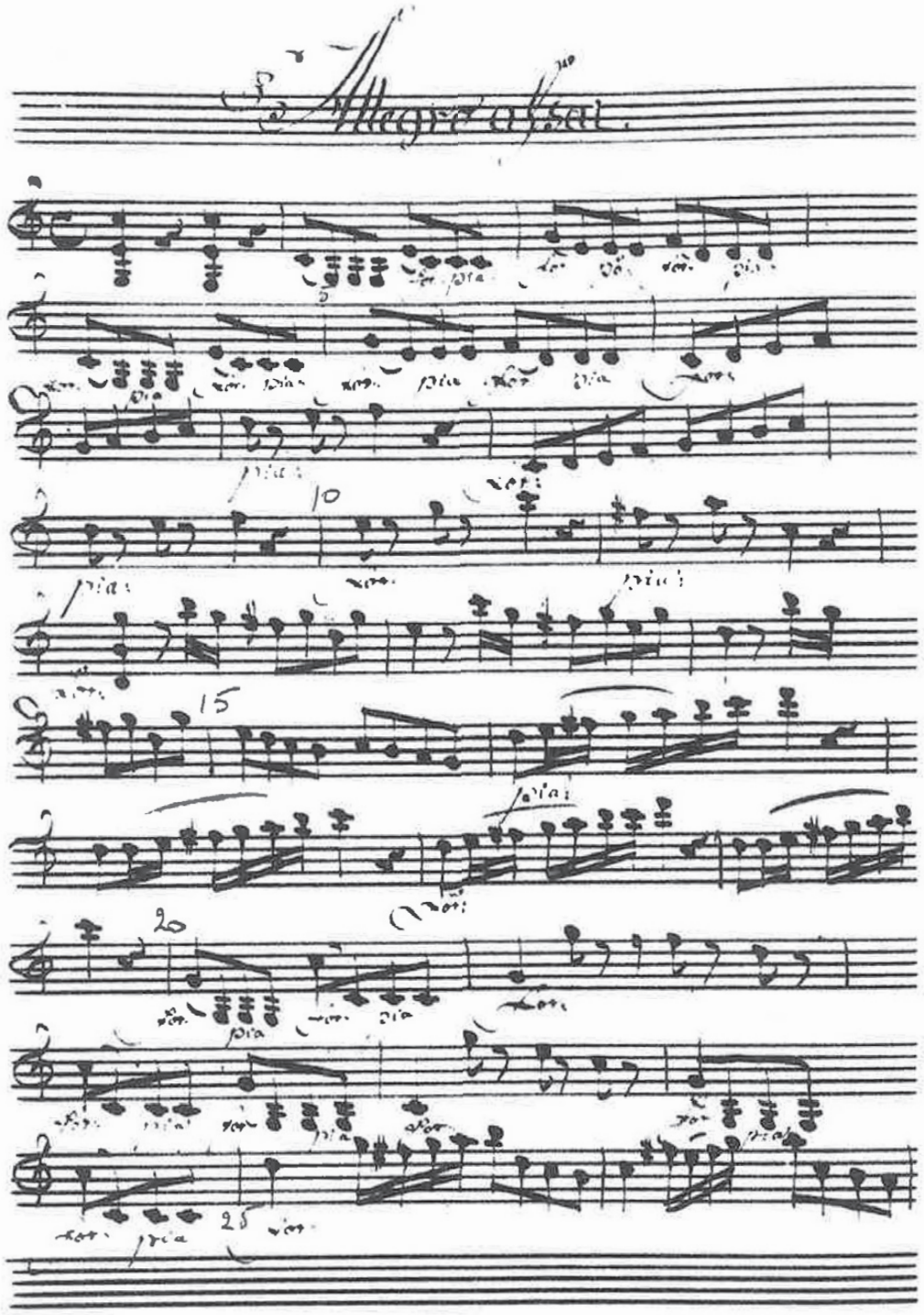
Allegro assai.
10
15
20
25

Van Maldere verstand dieses Genre besonders gut. Seine Sinfonien sind klar in der Form, aber nicht vorhersehbar. Sie sind in ihrer Direktheit galant, dabei jedoch kraftvoller und ernster, als dieses Wort manchmal vermuten lässt. Es gibt Ordnung, aber auch Feuer; Eleganz, aber auch rhythmischen Schwung. Die Musik ist ständig in Bewegung. Sie drängt nach vorn. Sie musste ohne Erklärung Eindruck machen, unter verschiedenen Umständen funktionieren und sich in unterschiedlichen Kontexten behaupten. Genau darin liegt ihre Stärke.

Van Malderes Zeitgenossen erkannten diese Qualität. Johann Adam Hiller lobte dessen Sinfonien als feurig und einfallsreich, zugleich aber als kohärenter, geordneter und gehaltvoller als viele der damals in Paris angesagten Werke. Vor allem die aktiven Basslinien fielen ihm auf. Bei van Maldere ist der Bass nicht bloß Fundament oder Begleitung. Der Bass bewegt, lenkt, stützt und belebt. Er trägt zu Imitation, innerem Zusammenhalt und Energie bei. Die Musik steht nicht unter einer schönen Melodie still; sie bewegt sich als Ganzes.

Diese innere Bewegung zeigt sich auch in der orchestralen Textur. Eines der auffälligsten Merkmale von van Malderes Orchesterkomposition ist die außergewöhnliche Rolle der zweiten Violinen. In weiten Teilen der Orchestermusik des 18. Jahrhunderts haben sie hauptsächlich eine unterstützende Funktion, doch bei van Maldere sind ihre Stimmen oft außerordentlich aktiv, virtuos und technisch anspruchsvoll. Manchmal bewegen sie sich sogar über den ersten Violinen; in anderen Momenten tragen sie Linien, die mindestens ebenso anspruchsvoll sind wie die der ersten Violinen.

Das ist kein Detail. Es zeigt, wie van Maldere den Orchesterklang versteht: nicht als Melodie mit Begleitung, sondern als lebendiges Geflecht von Stimmen. Energie entsteht oft im inneren Gefüge der Partitur, in bewegten Bässen, aktiven Innenstimmen, Synkopen, Tremoli, Imitationen und raschen Wechseln zwischen den

Streichern. Die zweite Violine ist kein Hintergrundpart, sondern ein Motor. Wer diese Musik spielt, spürt, wie die Spannung nicht nur von der obersten Stimme, sondern vom gesamten Orchester ausgeht.

Genau aus diesem Grund kommt diese Musik auf historischen Instrumenten besonders gut zur Geltung. Die Transparenz von Darmsaiten, klassischen Bögen und der Artikulation des 18. Jahrhunderts macht ihre inneren Zusammenhänge hörbar. Man hört nicht nur Melodie und Bass, sondern ein lebendiges Geflecht aus Phrasierung, Ausgewogenheit, Artikulation, Rhythmus und Klangtextur.

Van Malderes Sinfonien sind oft dreisätzig und in ihrer Form konzentriert: ein schneller erster Satz, ein kontrastierender langsamer Satz und ein Finale mit Tempo und klarem Profil. Kompakt bedeutet hier jedoch nicht klein. Die Form verlangt Präzision und verleiht der Musik ihre unmittelbare Wirkung. Van Malderes Sprache greift die italienische melodische Klarheit, die französische Eleganz und die mitteleuropäische orchestrale Raffinesse auf, doch er ist kein Epigone. Er schreibt aus Brüssel, aus einer Hof- und Theaterpraxis heraus und aus der Erfahrung eines Geigers, der genau weiß, was ein Orchester leisten kann.

Deshalb ist es irreführend, van Maldere lediglich als „vergessenen Komponisten“ darzustellen. Er geriet erst später in Vergessenheit. Zu seiner Zeit war er präsent: wurde veröffentlicht, aufgeführt und diskutiert. Sein Name taucht in Quellen auf, die zeigen, dass seine Sinfonien nicht auf die lokale Ebene beschränkt blieben.

Das *Quartbuch* bestätigt dieses Bild. Man katalogisiert, was man kennt, besitzt oder vielleicht wiederverwenden möchte. Van Malderes Sinfonien gehören daher zu einem „Gebrauchskanon“: nicht zu einem Kanon von Denkmälern, sondern zu einem Kanon der musikalischen Praxis.

Die moderne Wiederentdeckung dieses Repertoires ist ohne Willy Van Rompaey undenkbar. Der Physiklehrer aus Boom widmete mehr als zehn Jahre der Erforschung

und Katalogisierung von van Malderes Instrumentalwerken. Sein thematisches Werkverzeichnis, das er 1990 im Eigenverlag herausgab, bildet die Grundlage für die bis heute verwendete VR-Nummerierung. Fast im Alleingang legte er damit ein Fundament, auf dem spätere Generationen aufbauen konnten.

Für das Terra Nova Collective ist diese Einspielung daher sowohl ein künstlerisches Projekt als auch ein Akt historischer Wiederherstellung. Die achtzehn erhaltenen *Quartbuch*-Sinfonien werden als zusammenhängendes Ganzes wieder zum Leben erweckt, im Rahmen einer historisch informierten Aufführungspraxis und mit Blick auf die orchestrale Vorstellungskraft, die diese Musik trägt. Was hier wieder hörbar wird, ist kein unbedeutendes Randrepertoire. Es ist Musik, die einst im Umlauf war, ihre Funktion erfüllte und als wertvoll anerkannt war.

Durch diese Aufnahme erscheint van Maldere nicht als bloße Rarität, sondern als das, was er zu seiner Zeit war: ein bedeutender Komponist innerhalb der lebendigen sinfonischen Praxis des 18. Jahrhunderts. Er stand mit einem Fuß in Brüssel und mit dem anderen in Europa. Seine Sinfonien sind zugleich regional verwurzelt und dabei beweglich, lokal entstanden, aber europäisch in ihrer Ausgestaltung und Verbreitung. Van Malderes Stimme schweigt nicht mehr: In diesen achtzehn Werken wird ein verlorenes Kapitel der europäischen sinfonischen Vorstellungskraft wieder hörbar.

Die Künstler:innen

Biografische Anmerkungen

Terra Nova Collective wurde 2012 in Antwerpen von dem künstlerischen Leiter Vlad Weverbergh gegründet. Ausgangspunkt war die Überzeugung, dass Europas musikalisches Erbe noch zahlreiche unentdeckte Meisterwerke birgt. Gemeinsam mit dem Musikwissenschaftler David Vergauwen widmet sich das Ensemble der Wiederentdeckung, Erforschung und Wiederbelebung vergessener Werke aus den Österreichischen Niederlanden, mit einem besonderen Schwerpunkt auf der Klassik und der frühen Romantik.

Historische Forschung bildet das Herzstück jeder Produktion. In historisch informierten Aufführungen auf historischen Instrumenten setzt Terra Nova Collective weniger bekannte Kompositionen in einen Dialog mit Werken ihrer Zeitgenossen wie Haydn, Mozart und Beethoven. Auf diese Weise bringt das Ensemble Komponisten wie Pieter van Maldere, Henri-Joseph de Croes, Hendrik Tobi und Hébert Leemans zurück auf die Konzertbühne.

Unter der Leitung von Vlad Weverbergh vereint das Terra Nova Collective spezialisierte Musikerinnen und Musiker in Besetzungen, die von Kammerensembles bis hin zu sinfonischen, vokalen und chorsinfonischen Produktionen reichen. Das Ensemble tritt sowohl auf internationalen Bühnen in Europa, Asien und den Vereinigten Staaten als auch in kleineren, intimeren Konzertformaten auf und macht dieses bemerkenswerte Repertoire einem neuen Publikum zugänglich.

Das enge Zusammenspiel von musikalischer Aufführungspraxis und wissenschaftlicher Forschung hat zur Erstellung neuer Notenausgaben, zu zahlreichen modernen Erstaufführungen, mehrsprachigen Podcasts und einer umfangreichen Diskografie geführt. Darüber hinaus entwickelt das Terra Nova Collective traditionelle Konzertformate neu, indem es Musik und historische Erzählungen zu fesselnden Konzertprogrammen verbindet.

Durch Kooperationen mit Konservatorien, Musikhochschulen und Schulen engagiert sich das Ensemble gleichermaßen im Bereich der musikalischen Bildung. Auf diese Weise gibt das Terra Nova Collective vergessener Musik eine neue Stimme und führt sie an ihren rechtmäßigen Platz innerhalb des europäischen Musikerbes und auf die internationalen Konzertbühnen zurück.

www.terranovacollective.com

Vlad Weverbergh ist Klarinettist, Dirigent und künstlerischer Vorreiter mit einer großen Leidenschaft für historische Aufführungspraxis und musikalische Entdeckungen. Als Gründer und künstlerischer Leiter des Terra Nova Collective erweckt er verborgene Meisterwerke der Musikgeschichte zu neuem Leben. Historische Forschungsarbeit und Aufführungen auf historischen Instrumenten bilden den Kern seines künstlerischen Ansatzes. Neben der Wiederentdeckung unbekannterer Werke bleibt Mozart eine zentrale Inspirationsquelle auf seinem gesamten künstlerischen Weg. Durch diesen innovativen Ansatz hat sich das Terra Nova Collective als Referenz im Bereich der historischen Aufführungspraxis etabliert.

Weverbergh studierte Klarinette bei Walter Boeykens am Königlichen Konservatorium in Antwerpen. Als Solist, Orchestermusiker und Dirigent hat er mit

renommierten Ensembles und Musikern in Belgien und im Ausland zusammengearbeitet, darunter das Mahler Chamber Orchestra, das Collegium 1704, das Quatuor Danel, das George-Enescu-Philharmonieorchester, Le Concert Olympique und Taraf de Haïdouks.

Neben dem Terra Nova Collective gründete er das Trio Dor, ein Ensemble, das osteuropäische Volkstraditionen und Melodien auf intime und zeitgenössische Weise erkundet.

Seine umfangreiche Diskografie spiegelt seine weitreichende musikalische Neugier wider. Neben Meisterwerken von Mozart, Schumann und Weber widmet er vergessenen Komponisten wie Henri-Joseph de Croes, Pieter van Maldere und Herbert Leemans besondere Aufmerksamkeit. Durch die Verbindung von Forschung, Aufführungspraxis und künstlerischer Vision entdeckt Weverbergh immer wieder musikalische Geschichten, die die Gegenwart bereichern und der Vergangenheit eine neue Stimme verleihen.

Pieter Van Maldere
Symfonieën uit Haydns *Quartbuch*

Uit het nalatenschap van Joseph Haydn kwam een kleine thematische catalogus aan het licht: het zogenaamde *Quartbuch*. Het is geen boek met partituren en ook geen theoretisch traktaat maar een praktisch werkdocument: een catalogus van een inmiddels verdwenen bibliotheek. Het bevat korte muzikale incipits, beginmotieven waarmee symfonieën en divertimenti konden worden herkend en geordend. Juist daarom is het een veelzeggende bron voor wat in de Oostenrijkse muziekwereld van de jaren 1770 circuleerde.

Tussen de namen in dat boekje duikt één componist opvallend vaak op: Pieter Van Maldere. Drieëndertig symfonieën worden er aan hem toegeschreven. Van die werken zijn er vandaag achttien bewaard gebleven. Het zijn precies deze achttien overgeleverde *Quartbuch*-symfonieën die in dit opnameproject werden bijeengebracht. Negen van de achttien opgenomen symfonieën zijn wereldpremière-opnames. Deze uitgave is daarom geen willekeurige bloemlezing, maar de reconstructie van een historisch afgebakend corpus: muziek die ooit werkelijk circuleerde in Europese netwerken van hoven, theaters, uitgevers, kopiisten en verzamelaars.

Pieter Van Maldere werd in 1729 geboren in Brussel, toen nog geen Belgische hoofdstad, maar één van de voornaamste residentiesteden binnen de Oostenrijkse Nederlanden. Muziek was er een ambacht, een dienst en een vorm van representatie: ze klonk bij liturgie en ceremonie, bij hofleven en feest, in de schouwburg en in de publieke ruimte.

Van Maldere groeide op in de nabijheid van de Brusselse hofkapel. Jean-Joseph Fiocco vertegenwoordigde er de laatbarokke continuïteit; Hendrik-Jacob De Croes introduceerde als violist, componist en kapelmeester een scherp gevoel voor orkestdiscipline. Voor Van Maldere werd De Croes een mentor en voorbeeld.

De centrale figuur in de organisatie van het Brusselse muziekleven was zonder twijfel prins Karel van Lotharingen, landvoogd van de Oostenrijkse Nederlanden. Hij vertegenwoordigde de Habsburgse macht in Brussel en gebruikte cultuur als representatie van zijn vorstelijke macht en status. Van Maldere werd de voornaamste beschermeling van prins Karel en dat betekende voor hem zowel bescherming als vrijheid. Hij was verbonden aan het Brusselse hof, maar zat niet in een keurslijf. Zijn functie en reputatie maakten reizen mogelijk; zijn muziek circuleerde in Parijs, Londen, Dublin, Wenen en daarbuiten.

Dat is essentieel. In de achttiende eeuw is een componist niet in de eerste plaats 'Belgisch', 'Frans' of 'Oostenrijks' in moderne zin. Hij is verbonden aan een hof, een beschermheer, een stad, een netwerk. Een symfonie kon in Brussel ontstaan, in Parijs gepubliceerd worden, in Londen of Dublin weerklinken, en uiteindelijk in een Oostenrijks repertoireboek belanden.

Wanneer wij vandaag het woord 'symfonie' horen, denken we bijna automatisch aan Haydn, Mozart en Beethoven. We denken aan grote concertzalen, vaste meesterwerken en een canon die als vanzelfsprekend lijkt. Maar dat is niet de wereld waarin Pieter Van Maldere zijn symfonieën schreef. In het midden van de achttiende eeuw is de symfonie nog niet het monumentale kroonjuweel van de orkestmuziek. Ze is een levend genre, beweeglijk, praktisch en bruikbaar: muziek voor concert, feest, theater of hofceremonie.

Van Maldere begrijpt dat genre bijzonder goed. Zijn symfonieën zijn helder van vorm maar niet voorspelbaar. Ze zijn galant in hun directheid, maar krachtiger en

ernstiger dan men soms met dat woord associeert. Er is orde, maar ook vuur; elegantie, maar ook ritmische drang. De muziek beweegt voortdurend. Ze wil vooruit. Ze moest indruk maken zonder uitleg, functioneren in verschillende omstandigheden en in meerdere contexten overeind blijven. Precies daarin ligt haar kracht.

Tijdgenoten herkenden die kwaliteit. Johann Adam Hiller prees Van Maldere's symfonieën als vurig en inventief, maar tegelijk coherenter, ordelijker en gewichtiger dan veel modieuze Parijse werken. Vooral de actieve baslijnen trokken zijn aandacht. Bij Van Maldere is de bas niet zomaar fundament of begeleiding. De bas beweegt, stuurt, ondersteunt en animeert. Ze draagt bij aan imitatie, samenhang en energie. De muziek staat niet stil onder een mooie melodie; ze beweegt als geheel.

Die interne beweging blijkt ook uit de orkestrale textuur. Een van de meest opvallende kenmerken van Van Maldere's orkestschrift is de uitzonderlijke rol van de tweede violen. In veel achttiende-eeuwse orkestmuziek hebben zij vooral een ondersteunende functie, maar bij Van Maldere zijn hun partijen vaak buitengewoon actief, virtuoos en technisch veeleisend. Soms bewegen ze zelfs boven de eerste violen; op andere momenten dragen ze lijnen die minstens even uitdagend zijn als die van de eerste vioolpartij.

Dat is geen detail. Het toont hoe Van Maldere invulling geeft aan de orkestklank: niet als melodie met begeleiding, maar als een levend weefsel van stemmen. Energie ontstaat bij hem vaak in het binnenwerk van de partituur, in bewegende bassen, actieve middenstemmen, syncopen, tremolo's, imitaties en snelle uitwisselingen tussen de strijkers. De tweede viool is geen achtergrond, maar een motor. Wie deze muziek speelt, voelt hoe de spanning niet alleen uit de bovenstem komt, maar uit het volledige orkestlichaam.

Juist daarom komt deze muziek sterk tot haar recht op historische instrumenten. De transparantie van darmsnaren, klassieke bogen en achttiende-eeuwse articulatie

maakt de interne werking hoorbaar. Men hoort niet alleen melodie en bas, maar een bewegend lichaam van frasering, balans, articulatie, ritmiek en textuur.

Van Maldere's symfonieën zijn vaak driedelig en geconcentreerd van vorm: een snel eerste deel, een contrasterend langzaam deel, een finale met vaart en profiel. Compact betekent hier niet klein. De vorm vraagt precisie en geeft de muziek haar directe werking. Zijn taal raakt aan Italiaanse melodische helderheid, Franse elegantie en Centraal-Europese orkestrale verfijning, maar hij is geen epigoon. Hij schrijft vanuit Brussel, vanuit hof- en theaterpraktijk, en vanuit de ervaring van een violist die weet wat een orkest kan.

Daarom is het misleidend om Van Maldere alleen als een 'vergeten componist' te presenteren. Vergeten werd hij pas later. In zijn eigen tijd was hij zichtbaar: gepubliceerd uitgevoerd, besproken. Zijn naam duikt op in bronnen die aantonen dat zijn symfonieën niet enkel lokaal bekend bleven. Het *Quartbuch* bevestigt dat beeld. Men catalogeert wat men kent, bezit of opnieuw wil gebruiken. Van Maldere's symfonieën behoren dus tot een gebruikscanon: niet een canon van monumenten, maar een canon van praktijk.

De moderne herontdekking van dit repertoire is ondenkbaar zonder Willy Van Rompaey. Deze leraar fysica uit Boom wijdde meer dan tien jaar aan het onderzoek en de catalogisering van Van Maldere's instrumentale werken. Zijn thematische catalogus, in 1990 in eigen beheer uitgegeven, vormt de basis van de VR-nummering die vandaag nog steeds wordt gebruikt. Vrijwel alleen legde hij een fundament waarop latere generaties konden verder bouwen.

Voor Terra Nova Collective is deze opname daarom tegelijk een artistiek project en een daad van historische restauratie. De achttien overgeleverde *Quartbuch*-symfonieën worden opnieuw ten gehore gebracht als samenhangend geheel, in een historisch geïnformeerde uitvoeringspraktijk en met aandacht voor de orkestrale verbeeld-

ing die deze muziek draagt. Wat hier opnieuw hoorbaar wordt, is geen randrepertoire. Het is muziek die ooit circuleerde, functioneerde en herkend werd als waardevol.

Via deze opname wordt Van Maldere niet als curiosum ten tonele gevoerd, maar als wat hij in zijn tijd was: een componist van betekenis binnen de levende symfonische praktijk van de achttiende eeuw. Hij stond met één voet in Brussel en met de andere in Europa. Zijn symfonieën klinken geworteld en mobiel tegelijk, lokaal gecomponeerd maar Europees bruikbaar. Van Maldere's stem is niet langer stil: in deze achttien werken wordt een verloren hoofdstuk uit de Europese symfonische verbeelding opnieuw hoorbaar.

De kunstenaars

Biografische aantekeningen

Terra Nova Collective werd in 2012 in Antwerpen opgericht door artistiek leider Vlad Weverbergh, vanuit de overtuiging dat het Europese muziekerfgoed nog tal van onontdekte meesterwerken bevat. Samen met musicoloog David Vergauwen zet het ensemble zich in voor het herontdekken, onderzoeken en opnieuw tot leven brengen van vergeten repertoire uit de Oostenrijkse Nederlanden, met bijzondere aandacht voor de klassieke en vroegromantische periode.

Historisch onderzoek vormt het vertrekpunt van elke productie. Met een historisch geïnformeerde uitvoeringspraktijk op authentieke instrumenten plaatst Terra Nova Collective onbekende composities in dialoog met tijdgenoten als Haydn, Mozart en Beethoven. Zo krijgen componisten als Pieter van Maldere, Henri-Joseph de Croes, Hendrik Tobi en Hébert Leemans opnieuw een plaats op het concertpodium.

Onder leiding van Vlad Weverbergh verenigt Terra Nova Collective gespecialiseerde musici in uiteenlopende bezettingen, van kamermuziek tot symfonische, vocale en koorproducties. Het ensemble concerteert zowel op internationale podia in Europa, Azië en de Verenigde Staten als in kleinschalige contexten waar het nieuwe publieken bereikt.

De nauwe wisselwerking tussen uitvoeringspraktijk en wetenschappelijk onderzoek resulteerde in nieuwe muziekuitgaven, talrijke moderne premières, meertalige

podcasts en een uitgebreide discografie. Ook in zijn concertprogrammatie kiest Terra Nova Collective voor vernieuwing door muziek en historische verhalen met elkaar te verweven.

Via samenwerkingen met conservatoria, muziekacademies en scholen investeert het ensemble bovendien in educatie. Zo geeft Terra Nova Collective vergeten muziek opnieuw een stem en een volwaardige plaats binnen het Europese muzikale erfgoed en op de internationale concertpodia.

Vlad Weverbergh is klarinettist, dirigent en artistiek pionier met een uitgesproken passie voor historische uitvoeringspraktijk en muzikale ontdekking.

Als oprichter en artistiek leider van Terra Nova Collective blaast hij nieuw leven in verborgen meesterwerken uit het muzikale verleden. Historisch

onderzoek en uitvoeringen op authentieke instrumenten gaan daarbij hand in hand. Naast de herontdekking van onbekend repertoire vormt Mozart een centrale inspiratiebron in zijn artistieke parcours. Met deze vernieuwende aanpak groeide Terra Nova Collective uit tot een referentie binnen de historische muziekuitvoering.

Weverbergh studeerde klarinet bij Walter Boeykens aan het Koninklijk Vlaams Conservatorium Antwerpen. Als solist, orkestmusicus en dirigent werkte hij samen met gerenommeerde ensembles en musici in binnen- en buitenland, waaronder het Mahler Chamber Orchestra, Collegium 1704, Quatuor Danel, George Enescu Philharmonic Orchestra, Le Concert Olympique en Taraf de Haïdouks.

Naast Terra Nova Collective richtte hij Trio Dor op, waarin Oost-Europese folktradities en melodieën op een intieme en eigentijdse manier worden verkend.

Zijn uitgebreide discografie weerspiegelt zijn brede muzikale nieuwsgierigheid. Naast meesterwerken van onder anderen Mozart, Schumann en Weber richt hij zich op vergeten componisten zoals Henri-Joseph de Croes, Pieter van Maldere en Herbert Leemans. Zo verbindt Weverbergh onderzoek, uitvoeringspraktijk en artistieke visie in een voortdurende zoektocht naar muzikale verhalen die het verleden opnieuw een stem geven.

Supported by:

Flanders
State of the Art

GENUIN
classics | recording group

GEN 26995d

GENUIN classics GbR
Holger Busse, Alfredo Lasheras Hakobian, Michael Silberhorn
Feuerbachstr. 7 · 04105 Leipzig · Germany
Phone: +49.(0)341.2155250 · Fax: +49.(0)341.2155255 · mail@genuin.de

Recorded at The Location, Antwerp, Belgium
April 9–14, 2024
Recording Producer/Tonmeister: Stoffel de Laat, Studio C
Editing: Stoffel de Laat, Studio C

Text: David Vergauwen
English Proofreading: Erik Llyod Dorset
Dutch Proofreading: Frank van Doorn
Photography: Guy Kleinblatt (pp. 11, 21), Jan Landau (p. 28)
Booklet Editing: Cornelia Pohl
Graphic Layout: Silke Bierwolf
Graphic Design: Thorsten Stapel

℗+© 2026 GENUIN classics, Leipzig, Germany
All rights reserved. Unauthorized copying, reproduction, hiring,
lending, public performance and broadcasting prohibited.